

Kannuskosken historiaa talteen

Kannuskosken kyläyhdistys ja Martat järjesti helmikuun viimeisenä sunnuntaina seurantalolla iltapäivän, jolloin kerääntyi muistelemaan menneitä.

Kannuskosken muistelo-iltapäivä liittyi Maaseudun merkkipaalu-hankkeeseen. Heini Kähkönen keräsi muistoja talteen. Erityisesti hän kalpasi henkilökohtaisia muistoja ja tapahtumia. Iltapäivän jälkeen hän syventää tietoja haastatelmalla eniten asioita muistavia.

Martat tarjollivat virkistystaukoja ja mielustelun lomassa. He olivat järjestäneet myös pohjoisellaan uittokuvanäyttelyn ja arpajaiset.

Muistelemisen lähti hiljaiseen liikkeelle. Timo Joukainen johti puhetta. Hänen lisäksi Sirkka Sydänmaanlakka ja Pekka Harju haastoivat vanhimpa kerhtomaan eri asioista.

Timo Joukainen (vas.) piti muistelut koossa. Pöydän päädyssä istui uiton asiantuntija Timo Lehmunen. Muista kuvaan osuneista eniten muistojaan kertoivat Pauli Sydänmaanlakka (3. vas.), Matti Saarilaakso (3. oik.) ja taustalla näkyvät Annikki Pesari ja Jouko Vanhatalo.

Totta tai tarua

Perinnetiedon mukaan myllyn silan yläpuolelle putosi venäläisen kasakan kannus joskus 1800-luvun alussa, jolloin venäläiset sotilaat hyökkäsivät, tai sitten hyvin paljon aiemmin. Siitä olisi tullut nimi Kannuskoski. Toinen tiesi kosken muodon muistuttavan kannusta. Heinille kelpasivat molemmat tarinat.

Kaikki tieto ei välttämättä ole totta edes kyläkirjassa, jonka **Martta Lakka** oli ottanut tilaisuuteen mukaan.

Se tiedettiin, että oma presidentin oli Luumäeltä kotoisin. Ratavartijan kaunis Inkeri -elokuva on väylällä kuvattu.

Jouko Vanhatalo tiesi kertoa,

että vesiosuuskunnan putkia kalvettiin kuivalla maalla kaislikkoa vastaan. Osa Kannuskoskea on ollut meren pohjaa. Salmaan vedet tulivat näiltä main alas.

Uittoa

Timo Lehmunen on perehtynyt Kymän uittoihin ja uittoalusten historiaan. Hän totei, että 600 kilometriä pystytään Pielavedelle ajamaan. 1700-luvun lopulla suunniteltiin kanavaa Väilvään kautta, mutta Salmaan kanava kumminkin rakennettiin.

Enso laski, että pitää saada Salmaalta puuta Kotkaan. Kanavaviranomaiset kielsivät roskaamisen takia uiton sitä kautta, joten valittiin Väilvää.

Varmennettiin tuli väylää rakentamaan suomaalaisten jälkeläisiä,

jotka osasivat suomea. Hitaasti virtaavissa paikoissa puuta liikuteltiin aluksi hevoskierroilla, myöhemmin höyryalusilla.

1910 tulivat hinaajat, joita yläjuoksulla kutsuttiin nimellä saks. Kannuskoskella röllä ja Tirvalla röllä. Luumäen puolella sääliteltiin eräänä syyspäivänä poikaa, joka kertoi, että isä on saksassa ja äiti puolassa.

Uitto lopputti äkkiä, 1960-luvun puolivälissä, kun Kivijärven pintaa laskettiin kesken uittokauden. Kuiville jääneet puut täyttivät uittokauden puut.

Alukset siirrettiin Savonlinnaan. Yhtään aivan alkuperäistä ei ole käytössä. Imatralta on yksi moottoritukialuksena, mutta nimi on muuttunut matkalla, ja yksi moottorivarppaaja on yksityisalusena.

Pauli Sydänmaanlakka muisteli, miten Kyykosken röllä jäätty kiinni. Vettä tulvi sisään, kun sitä yritettiin irrottaa, joten se täytti ajaa kiireesti matalikolle. Seuravalla kerralla ajettiin samassa tilanteessa telakalle kunnon korjaukseen.

Moni epäili, josko saattoi parhaana vuonna olla tukkeja uittossa 3,4 miljoonaa kappaletta, sillä mieleen oli jäänyt, että kaksikin miljoonaa oli hyvä lukema.

Tehtaan ajat

Kannuskoskesta ei voi puhua huomiollamatta teollisuutta. Ensimmäinen teollisuuslaitos oli vesikäyttöinen saha. Hevoskuormalla vietin tuppeen sahattua tavaraa Haminaan.

Puuhiomo tuli vuosisadan vaihteessa, kun Valkealan kartanosta kotoisin oleva **Daniel Collander** sen perusti. Hiomossa valmistettiin pahvia kirjojen kansiin. Ohuempi sisus tehtiin Kuusankoskella.

Kun kuusitukit vaihdettiin haapaan, saatiin vaalempaa kuin Verlan pahvi.

Tehtaan kautta ei saanut tur-

haan kulkea. Karhuun ei päässyt, vaan kuljija joutui portista ulos päästäkseen maksamaan markan sakkoa. Se oli suhteellisen paljon, sillä yhdestä Haminaan viedyistä sahuvoimasta saatiin ainakin aiemmin Voikoskella vain puolttoista markkaa, siis kahden päivän työstä.

Pahvipaaleja mahtui lavalle kaksi. Muun muassa **Anton Sydänmaanlakka** niitä ajeli. Yksi kuorma muisteltiin ajettuna ojaankin.

Jotkut keksivät ajaa portista polkupyörällä. Yhden mielestä porttien alle laitettiin sahat pystyyn, jotta tämä ei onnistuisi. Toisen arveli niiden olleen vapaana kuljeskelevia sikoja varten.

Salorinteen maita arveltiin tehtaan maiden alunerpin olleen. **Martta Lakka** ja **Annikki Pesari** muistavat yhä monia tehtaan alueella asuneiden nimiä.

Nimeltä mainitsematta kerrottiin maanmittarista, joka teki sopivasti mutkan karttaan Räätilämmen kohdalla saatuaan lahjuksina soppin.

Tehtaan purku

Pauli Sydänmaanlakka muistaa, miten heitä monta poikaa karkasi koulusta, kun tiedettiin, mihin aikaan aitaan tehtaan piippu kaataa. Pollyn vain pojat ehtivät nähdä, kun piippu kaadettiin aiemmin. Pojat kuulivat jyrähdysten ja laitoivat potkurin vauhtia, mutta kierrokset eivät piisanneet. Piipusta kerrottiin tarinaa, että sen noassa on timantit. Olivat kuulemma muurarit vieneet, kun ei sitä löytynyt.

Tehtäs pysäytettiin sodan takia. Silloinen omistaja kertoi aikoneensa tilata koneet, jotka tekevät silkkilankaa, mutta sota tuli pahaan aikaan.

Tehtaan varasto paloi pohjia myöten ja kaikkine autoineen, viljoineen ja kangaspakkoineen, jotka oli sinne mustan pörssin kaup-

paa varten varattu. **Martta Lakka** vakuutti palon laajuuden johtuneen siitä, että **Paukkusella** meni kaksi jalkaa samaan housunpuntiin, kun yritti pimeässä pukea. Va- loja ei ollut.

Koska tavara oli salaista, oli Paukkusta vannonettu antamasta avainta mulle, joten paloa ei päästetty sisälle sammuttamaan ennen kuin Paukkunen ehti paikalle, jolloin oli jo myöhäistä.

Jouko Vanhatalo totei, että tehtaan purkamisen oli paikkakunnalle melkoinen menetys. Verlakki olisi purettu, mutta **Veikko Tahvi** sai sen säilymään. Kymmeniä tuhansia on kävijöitä vuosittain. Kannuskosken tehdas olisi myös ollut hieno nähtävyys.

Muuta yrittämistä

Uittönäyttelyyn oli saatu kuva hirsirakennuksesta, jossa oli ennen kauppaa. Niitä oli kylällä monta. Kauppaneuvos **Leo Seppälä** on käynyt kylällä muistelemassa aikaa, jolloin **Aame**-äsi piti siellä kauppaa. Paras myynti oli kuulemma yöllä ja pyhällä.

Heini Kähkönen kalpasi erityisesti henkilökohtaisia kokemuksia.

Martta Lakka otti muisteluiltpäivään mukaan myös kirjallista materiaalia. Hyvin oli tapahtumia kuitenkin muistissa.

Tutustu ilmaiseksi nettilehden näytteen 10/2012

Lue ilmaiseksi Kesä-Valkeala 2011

Nettilehti v 29,50 euro

Tilaa itsesi tai ystäväsi

V5

Tarjous uud paperilehden kestotilaajalle

Ensimmäisen vuoden tilausjaksoksi 2 kk kaupan p 54,50 euro

V5

VALKEALAN SANOMAT